

Ks. WOJCIECH SURMIAK
Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Teologiczny

*Le tournant numérique de la formation théologique.
Défis – enjeux – opportunités – modalités.*
**Sprawozdanie z konferencji zorganizowanej przez
Conférence des institutions catholiques de théologie
w ramach jej 15e l'Assemblée générale**

(Faculté de théologie et de sciences religieuses –
Université Laval, Ville de Québec, Kanada, 23–26 maja 2018)

W 1924 r. Università Cattolica del Sacro Cuore (Mediolan – Włochy) i Katholieke Universiteit Nijmegen (Nijmegen – Holandia) podjęły pierwsze kroki ku próbie skupienia katolickich uniwersytetów wokół jednej federacji. Celem tych działań była próba podjęcia wspólnego zaangażowania w rozwiązywanie wyzwań współczesności. Następnego roku przedstawiciele 14 uniwersytetów katolickich spotkali się w Institut Catholique de Paris. Owocem tego spotkania były opublikowane w 1927 r. pierwsze wspólne dyrektywy dla katolickich uczelni wyższych.

Po II wojnie światowej, w 1948 r. powstała powołana przez Stolicę Apostolską Fœderatio Universitatum Catholicarum. Jej statuty zatwierdził rok później papież Pius XII. W 1965 r. federacja przybrała nazwę Federation International de Universites Catholique (FIUC) / International Federation of Catholic Universities (IFCU). Kolejnym znaczącym dla rozwoju asocjacji momentem był rok 1967, w którym to FIUC/IFCU zostało uznane przez UNESCO za jedną z organizacji pozarządowych, posiadających głos doradczy w ramach struktur ONZ.

Zadaniami federacji są: promocja wspólnej refleksji nad misją katolickich instytucji podejmujących działania w zakresie szkolnictwa wyższego, umacnianie współpracy na polu badań, ich ewaluacji i implementacji wśród odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji społecznych i politycznych, promocja wspólnych doświadczeń i wymiana umiejętności, reprezentowanie katolickich uniwersytetów w międzynarodowych organizacjach i współpraca z nimi na forum wypracowywania instytucjonalnych priorytetów naukowo-dydaktycznych oraz wnoszenie wkładu w rozwój katolickich wyższych uczelni i wzmacnianie ich specyficznej tożsamości.

Każdy z uniwersytetów katolickich ma swój niepowtarzalny charakter. Wywodzi się on ze specyfiki kraju i regionu, w którym uczelnia wyrasta i funkcjonuje. Pomimo iż uczelnie katolickie są bardzo często porównywane do siebie, to jednak każda z nich ma swoją własną historię, inne problemy i sposoby znajdowania swojego posłannictwa w przestrzeni edukacyjnej, naukowej, zachowując przy tym swe akademickie, kulturowe, społeczne i duchowe tradycje. Ta różnorodność nie jest jedynie pewnym wnoszonym w świat akademicki dobrem, ale stanowi fundament, jak i istotę katolickiego nauczania

akademickiego. FIUC jest federacją uczelni, czyli swoistym wspólnym uniwersyteckim domem, który został zbudowany z materiałów zebranych na całym świecie. Każdy z podmiotów zachowuje jednak w asocjacji swoją własną autonomię.

Federation International de Universites Catholique skupia obecnie 226 katolickich uniwersytetów i szkół wyższych. Do dyspozycji federacji pozostaje stały sekretariat z siedzibą w Paryżu, który zajmuje się implementacją w struktury FIUC, jak i w poszczególne uczelnie, aktualnego prawodawstwa (kościelnego i państwowego) i wspólnej polityki akademickiej, którą wypracowuje zgromadzenie ogólne i ukonstytuowane przez nie ciała administracyjne. Dodatkowo paryski sekretariat podejmuje działania administracyjne i zarządcze w celu ułatwienia przepływu informacji i koordynacji zadań stojących przed katolickim szkolnictwem akademickim.

Obecnie FIUC posiada status głosu konsultacyjnego w następujących organizacjach: The United Nations (UN – Nowy Jork), The Economic and Social Council (ECOSOC – Wiedeń), The Commission of Human Rights (CHR – Genewa), The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO – Paryż), International Catholic Center of Genewa (ICCG – Genewa).

W ramach prac Federation International de Universites Catholique działają także grupy sekcyjne: Conférence Mondiale des Institutions Universitaires Catholiques de Philosophie (COMIUCAP), European Family Institutes Network (REDIF), CONFÉRENCE DES INSTITUTIONS CATHOLIQUES DE THÉOLOGIE (CICT).

Pierwsza z wymienionych powyżej grup sekcyjnych dedykowana jest nauczaniu i badaniom na polu filozofii. Konferencja COMIUCAP została założona w 1999 r. w Rzymie. Jej powstanie jest związane w sposób bezpośredni z opublikowaniem przez św. Jana Pawła II encykliki *Fides et ratio*. Jej oficjalne powołanie do życia miało miejsce w siedzibach UNESCO w Paryżu w marcu 2000 r. Celem konferencji są: promocja jakości i różnorodności badań filozoficznych w niezmiernie zróżnicowanym – światowym kontekście katolickiego szkolnictwa wyższego, implementacja i zrównoważony rozwój badań i studiów mających szczególne znaczenie dla rozwoju, tożsamości i misji uniwersytetów katolickich dzisiaj, diagnozowanie sytuacji i problemów współczesnych społeczeństw i kultur oraz ich wpływu na generowanie lub wyzwalanie nowych sposobów myślenia, będących w zgodności z wartościami ewangelicznymi i tradycyjnym nauczaniem Kościoła, promocja globalnej współpracy i wymiany informacji pomiędzy naukowcami zajmującymi się badaniami i nauczaniem filozofii, promocja wymiany studentów i nauczycieli akademickich pomiędzy katolickimi instytucjami szkolnictwa wyższego zarówno w skali regionalnej, jak i globalnej; rozwój strategii współpracy pomiędzy dziekanami i osobami funkcyjnymi w wydziałach filozofii w celu lepszego wypełnienia ich roli i misji; i w końcu promocja żywej i dialogicznej relacji łączącej filozofię i teologię, jak i namysł filozoficzno-teologiczny podejmowany wspólnie z innymi naukami.

Drugą z grup sekcyjnych katolickich instytucji związanych ze szkolnictwem wyższym, a dedykowaną studiom nad małżeństwem i rodziną, jest European Family Institutes Network (REDIF). Wśród instytucji założycielskich sieci są: Escuela Universitaria de Ciencias de la Familia, Università Pontificia di Salamanca (Hiszpania), Institut d'etudes de la Famille et de la Sexualité, Università Cattolica di Lovanio (Belgia), Centro di Ateneo Studi e Ricerche sulla Famiglia, Università Cattolica del Sacro Cuore di Milano (Włochy), Istituto Universitario «Matrimonio y Familia», Università Pontificia Comillas di Madrid (Hiszpania), Institut des Sciences de la Famille, Università Cattolica di Lione (Francja). REDIF powstało w Lyonie w 1995 r. Jednym z istotnych działań grupy była próba wypracowania wspólnej karty (protokół z Salamanki – 1997), w której zawarto ducha podejmowanej współpracy i główne aplikacyjne założenia sieci.

Trzecią z grup sekcyjnych działającą w ramach FIUC jest Conférence des institutions catholiques de théologie (CICT) / Conference of Catholic Theological Institutions (COCTI). CICT-COCTI jest profesjonalną asocjacją dziekanów / dyrektorów instytucji, które podejmują badania naukowe i kształcenie w zakresie teologii uniwersyteckiej ze szczególnym uwzględnieniem katolickich szkół wyższych. Główną aktywnością CICT-COCTI jest tworzenie i podtrzymywanie globalnej sieci wspólnych informacji i realizowanych projektów (szczególnie badawczych) oraz pozyskiwanie niezbędnych dla ich realizacji środków finansowych.

Aktualnie do konferencji przynależy 56 instytucji z 27 krajów świata (7 z Kolumbii, 5 z Hiszpanii, 4 z Francji, po 3 z: Brazylii, Libanu i USA, po 2 z: Australii, Austrii, Belgii, Chile, Holandii, Indii, Kanady, Meksyku, Polski i Wybrzeża Kości Słoniowej, po 1 z: Boliwii, Czech, Kenii, Konga, Niemiec, Portugalii, Szwajcarii, Tajwanu i Ukrainy). Spośród polskich wydziałów teologicznych status członkowski posiadają wydziały Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie i Uniwersytetu Opolskiego.

Tegoroczne – piętnaste już *l'assemblée générale* de CICT-COCTI odbyło się w dniach 23–26 maja na Université Laval w Ville de Québec, w Kanadzie pod hasłem: *Le tournant numérique de la formation théologique. Défis – enjeux – opportunités – modalités*. Poprzednie spotkania odbyły się w: Porto Alegre (1978), Waszyngtonie (1981), Tantur / Jeruzalem (1984), Salzburgu (1987), Bangalore (1990), Bogocie (1993), Sherbrook (1996), Leuven (1999), Lizbonie (2004), Rio de Janeiro (2006), Paryżu (2008), Pune (2011), Nairobi (2014), Bogocie (2016). Posiedzenia zgromadzenia ogólnego dają regularną możliwość spotkania się rektorom, dziekanom i osobom funkcyjnym w wydziałach teologicznych i instytutach prowadzących badania naukowe i przedyskutowania kluczowych tematów związanych z ich odpowiedzialnością za rozwój teologii jako nauki i za szeroko rozumianą formację teologiczną.

Współorganizatorem spotkania w Québecu był miejscowy *Faculté de théologie et de sciences religieuses* (FTSR), świętujący 350-lecie nauczania teologii w Nowej Francji. Kanadyjskie spotkanie dało możliwość wieloaspektowego przedyskutowania ważnego zagadnienia związanego z formacją teologiczną, jaką jest *le tournant numérique* – zwrot cyfryzacyjny. *L'assemblée générale* było otwarte dla reprezentantów i członków stowarzyszonych z CICT-COCTI, jak również dla osób odpowiedzialnych za instytucje i stowarzyszenia teologiczne podzielające idee przyświecające *Conférence des institutions catholiques de théologie*.

Instrumentum laboris przygotowujące zgromadzenie synodu biskupów poświęcone-
go ludziom młodym, ich wierze i rozeznawaniu powołania otworło szeroką refleksję dotyczącą młodzieży w aktualnym społeczeństwie. Dokument skupiał się na próbie opisu głównych kierunków zmian zachodzących w świecie i ich wpływie na młode pokolenie. Ten bieg wydarzeń oprócz pytań stawianych na forum instytucjonalnym sprowokował uczestników konferencji do przyjrzenia się zagadnieniu multikulturowości, trudnych warunków życia oraz funkcjonowania «*pokolenia z sieci*». Wstępnie to zagadnienie zostało przedyskutowane już na posiedzeniu CICT-COCTI w Bogocie w 2016 r.

Z kolei *l'assemblée générale de Québec* stawiało sobie za cel jeszcze bardziej wnikliwie pogłębienie tej refleksji i doprecyzowanie odpowiedzi na następujące pytania: czym jest *formacja teologiczna* w dobie *społeczeństwa w sieci*?, w jaki sposób podejmować tę formację?, jakie cele pedagogiczne winni stawiać sobie w tym kontekście odpowiedzialni za formację teologiczną?, na czym polega nowa relacja do źródeł teologicznych i Tradycji Kościoła?, jaka jest w tym kontekście rola i jakie znaczenie nauczyciela i mistrza?

W dość elitarnym gronie uczestników konferencji znalazło się 36 osób z 25 państw świata (zabrakło jedynie przedstawicieli Australii i Oceanii). W sali obrad głos zabie-

rali m.in. następujący profesorowie: H. Rodriguez Osorio – przewodniczący COCTI, F. Mabile – sekretarz generalny FIUC, G. Routhier – dziekan *Faculté de Théologie et de sciences religieuses Université Laval* (Kanada), P. Rubens Ferreira Oliveira – rektor *Universidade Católica de Pernambuco* (Brazylia); J.-J. Blásquez-Ortega – *Center of Studies in Science and Religion* (Puebla – Meksyk), L.G. Sarasa Gallego – dziekan *Pontificia Universidad Javeriana* (Bogota – Kolumbia), E. Marlés Romeu – prodziekan *Faculty of Theology of Catalonia* (Barcelona – Hiszpania), C. Brodeur – *Pontificia Università Gregoriana* (Rzym – Włochy), B. Akotia Kokou – prodziekan *Université catholique d’Afrique de l’Ouest* (Abidżan – Wybrzeże Kości Słoniowej), B. Cholvy – *Institut catholique de Paris* (Francja), A. Al Ahmar – *Université Saint-Esprit* (Bejrut – Liban), D. Canepeel – dziekan *Faculté de théologie – Collège dominicain* (Ottawa – Kanada), R. Luciani – *School of Theology and Ministry – Boston Collège* (USA), J. Ginther – dziekan *Theology Faculty – University of St-Michael’s Collège* (Toronto – Kanada), E. Rivas – *Faculdade Jesu* (Belo Horizonte – Brazylia), F. Mabundu – dziekan *Faculté de théologie – Université catholique du Congo*, W. Gonzaga – dziekan *Département de théologie – Pontificia Universidad Rio* (Brazylia), D. Bogner – *Université de Fribourg* (Szwajcaria), C. Malzoni – prodziekan *Pontificia Universidad Católica Pernambuco* (Recife – Brazylia), J. Farmerée – *Université catholique de Louvain* (Louvain-la-Neuve – Belgia), K. Harire Seda – dziekan *Faculté de théologie – Pontificia Universidad Católica Valparaiso* (Chile), Ch. Dionne – prodziekan *Université Saint-Paul* (Ottawa – Kanada), M.-Ch. Martinez – koordynator *Universidad a distancia* (Guadalajara – Meksyk), M. Abi Nader – dziekan *Faculté des sciences théologiques et des études pastorales – Université Antonine* (Bejrut – Liban), P. Poucouta – *Faculté de théologie – Université catholique d’Afrique centrale* (Youandé – Kamerun), P. Carrara – *Facoltà teologica dell’Italia settentrionale* (Mediolan – Włochy); E. Daza Encinas – *Facultad de teologia* (Cochabamba – Boliwia). Osobiście przypadł mi w udziale zaszczyt reprezentowania na spotkaniu członków Europejskiego Stowarzyszenia Teologii Katolickiej, byłem też nie tylko jedynym przedstawicielem teologii polskiej, ale i całego obszaru Europy Środkowo-Wschodniej.

Całość konferencji – po pierwszym wstępnym panelu inauguracyjnym – podzielona została na 4 bloki tematyczne i sesję, która zamykała obrady i była zarazem posiedzeniem plenarnym CICT-COCTI. Każdy z bloków składał się z wykładu wprowadzającego, wymiany doświadczeń i okrągłego stołu. Pierwszy blok, zatytułowany: *Le développement numérique: défis et opportunités pour nos facultés*, skupiał się wokół wskazania perspektyw współpracy między wydziałami teologicznymi na płaszczyźnie wymiany czasopism naukowych w formie elektronicznej i form pozyskiwania środków na badania naukowe. Bez tej wymiany bowiem może zrodzić się na płaszczyźnie naukowej nowa forma nierówności (ubóstwa) pomiędzy ośrodkami naukowymi w świecie. Cyfryzacja jest ogromnym wezwaniem do nowej solidarności i przezwyciężania nowych tendencji do niezdrowej konkurencji. *Key-speakerem* w tej sesji byli: pani S. D’Amour – rektor goszczącego konferencję *Université Laval* (tytuł wykładu: *Oser la solidarité entre les universités*), i H. Rodriguez Osorio – przewodniczący *Fédération internationale des Universités catholiques*.

Drugi blok zatytułowany został: *Imaginer de nouveaux réseaux de formation et de recherche* i skupiał się na próbie odpowiedzi na pytanie o to, jaki typ współpracy pomiędzy fakultetami jest najbardziej pożądany: czy jest to współpraca na płaszczyźnie tworzenia wspólnych programów studiów, czy raczej na płaszczyźnie wymiany naukowców? Drugim problemem była kwestia nowego rodzaju źródeł, które należy tworzyć w oparciu o technologie informatyczne. Trzeci blok z kolei (*Nouvelles technologies des communications et nouveaux pédagogiques*) poświęcony był nowym sposobom przekazu wiedzy, takim jak: nauczanie na odległość, kursy hybrydowe i akomodowane, kursy

internetowe. Ostatni – czwarty blok tematyczny (*Enseigner théologie à une génération marquée par le numérique*), miał charakter pedagogiczno-wychowawczy i stawiał sobie za cel próbę opisu struktury percepcyjnej i osobowościowej współczesnego studenta.

Całość konferencji dopełniona była uroczystą Mszą św. pod przewodnictwem kard. Géralda-Cypriena Lacroix. Eucharystia celebrowana była w katedrze w Ville de Québec przy grobie św. bpa Laval – misjonarza tych ziem. Uczestnicy konferencji mieli także okazję do wzięcia udziału w ceremonii uhonorowania tytułem doktora *honoris causa* prof. André Kabasele Mukenge – bibliście i rektora Université Notre-Dame du Kasayi w Demokratycznej Republice Konga oraz w wycieczce do Basilique Sainte-Anne-de-Beaupré, Chutes Montmorency i Île d'Orléans.

Konferencja nie była jedynie wezwaniem skierowanym w stronę renomowanych specjalistów, którzy podjęli w swych wystąpieniach zagadnienie zwrotu cyfryzacyjnego i jego wpływu na formację teologiczną i możliwości pedagogiczne z tym związane. Stała się ona miejscem szerokiej wymiany różnorodnych doświadczeń akademickich reprezentowanych w różnych wydziałach teologicznych na świecie. Każde wystąpienie wskazywało nie tylko na nowe wyzwania i możliwości, ale i na ograniczenia i zagrożenia związane z procesem cyfryzacji. Do udziału w konferencji zachęceni byli przede wszystkim przedstawiciele fakultetów wchodzących w struktury CICT-COCTI, ale kongresowy namysł był otwarty dla członków stowarzyszeń sympatyzujących z Conférence des institutions catholiques de théologie. Jedynie *l'assemblée générale de CICT* było zarezerwowane z prawem głosu dla reprezentantów wydziałów członkowskich i jednocześnie regulujących składki (200 euro w skali roku). Językami konferencji były angielski, francuski i hiszpański.